

Virágzó Vidékünk Európa Nap
Hogyan tovább agrár-környezetgazdálkodás?

**A Közös Agrárpolitika várható változásai és
hatásuk az agrár-környezetgazdálkodásra**

Podmaniczky László

elnökségi tag

Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat

MNVH konferencia, 2014. május 22., Székesfehérvár.

A Közös Agrárpolitika változásai

Piaci támogatásoktól a közjavak támogatása felé:

- 1) 1960-1990: piaci támogatások a mennyiségek (tonna) alapján
- 2) 1990-2013: a mennyiségek leválasztása („decoupling”) – támogatások a területek (hektár) alapján
- 3) 2014 - ?: a támogatások „célbajuttatása” - az előállított közjavak alapján

Közpénzeket csak közjavakért!

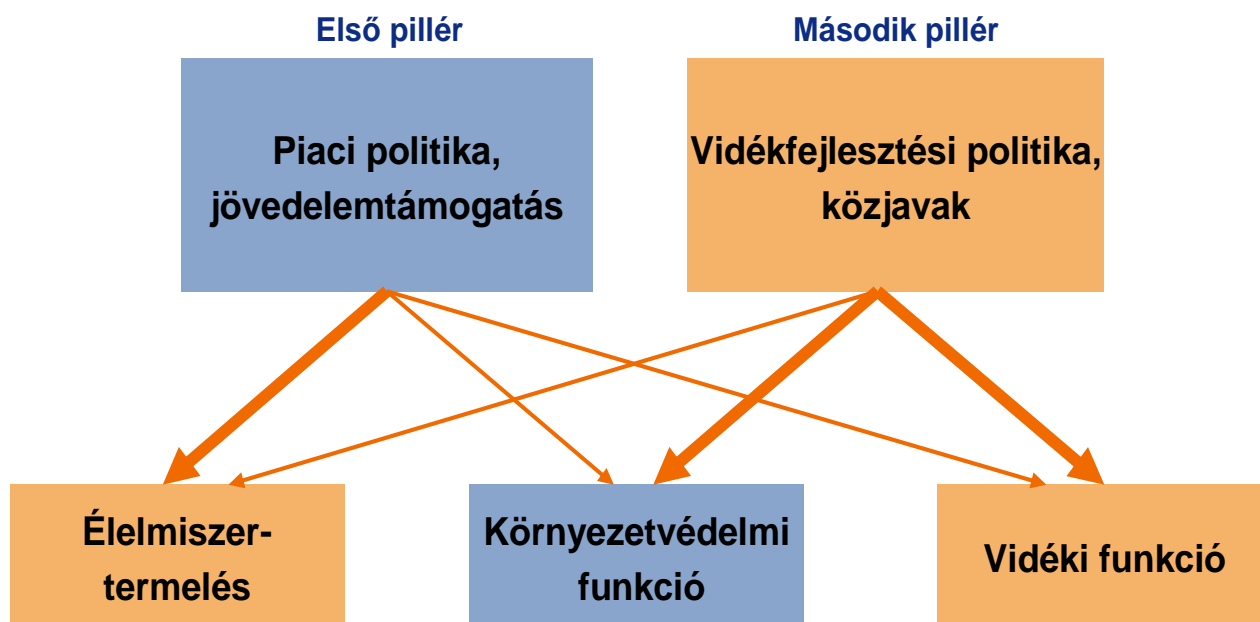
Milyen közjavak lehetnek a mezőgazdaságban?

- ◆ értékes beltartalmú, egészséges és biztonságos **termékek** előállítása,
- ◆ a meg nem újítható nyersanyagok és **energiaforrások** takarékos hasznosítása,
- ◆ a talajt, a vizeket és a levegőt érintő **környezeti terhelés** csökkentése,
- ◆ a kultúrtáj ápolása és a **biodiverzitás** fenntartása.

A Közös Agrárpolitika (KAP) céljai 2013 után

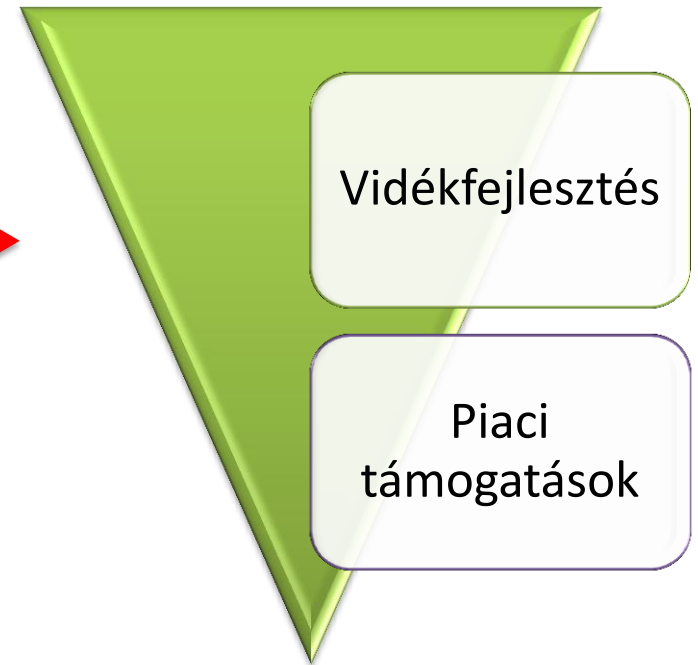
- Életképes **élelmiszertermelés**
- Természeti erőforrásokkal való **fenntartható gazdálkodás**
- Kiegyensúlyozott **területi fejlődés**

A támogatások két fő csoportja:

- 1. Közvetlen támogatások**
(1. pillér)
- 2. Vidékfejlesztési támogatások**
(2. pillér)

A Közös Agrárpolitika “ új” iránya

jelenlegi arányok:

piaci támogatások:	80%
vidékfejlesztés:	20%

A KAP költségvetése

A KAP költségvetése 2013-ban elérte az **57 milliárd eurót** (= 15.400 Mrd Ft)

Mennyi támogatást kapnak az egyes országok minden egyes € befizetése után a CAP-ba?

Net payers	return ratio	Net recipients	return ratio
Malta	0,19	Slovakia	1,06
Luxembourg	0,34	France	1,11
Belgium	0,47	Denmark	1,12
Netherlands	0,51	Spain	1,26
Cyprus	0,56	Czech Republic	1,31
Germany	0,70	Estonia	1,37
Italy	0,72	Romania	1,49
Slovenia	0,73	Latvia	1,54
Austria	0,77	Poland	1,96
Finland	0,82	Greece	2,33
Sweden	0,83	Bulgaria	2,51
United Kingdom	0,91	Ireland	2,54
Portugal	0,97	Lithuania	2,63
		Hungary	2,92

Forrás: Valentin Zahrt: Financing the Common Agricultural Policy: Which member states pay for the waste of public money? ([www.reformthecap.eu/blog/who-pays.](http://www.reformthecap.eu/blog/who-pays))

A célokat szolgáló prioritások 2013 után

---

1. A jövedelemtámogatások **igazságosabb és hatékonyabb** elosztása
2. A támogatási rendszer **egyszerűbbé** és átláthatóbbá tétele
3. Az alaptámogatások **“zöldítése”**, a mezőgazdaság fenntartható fejlődésének előmozdítása
4. Reagálóképes **piaci válságkezelés** és háló
5. A **termelők alkupozíciójának javítása** az élelmiszerláncon belül
6. A **fiatal gazdák** integrációjának támogatása
7. A mezőgazdaság **tudás alapú fejlődésének** felgyorsítása
8. A **vidéki munkahelyteremtés** és a helyi vállalkozások serkentése
9. A **kedvezőtlen adottságú térségek** fokozott védelme
10. **Az agrár-környezetvédelmi kezdeményezések ösztönzése**

Változások a Vidékfejlesztési Program szerkezetében

2007-2013 közötti költségvetési időszak

Támogatási tengelyek:

I. tengely - A mezőgazdasági és erdészeti ágazatok versenyképességének javítása

II. tengely - A környezet és a vidék fejlesztése

III. tengely - A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása

IV. tengely – LEADER

Teljes közkiadás mértéke:

1370 milliárd forint

2014-2020 közötti költségvetési időszak

Prioritások:

1. K+F+I
2. az agrárgazdaság életképességének és versenyképességének fokozása
3. élelmiszerláncok szervezése
4. ökoszisztémák állapotának helyreállítása
5. erőforrás-hatékonyság előmozdítása
6. társadalmi befogadás előmozdítása

Teljes közkiadás mértéke:

1150 milliárd forint (VP 3.0 alapján)

A Vidékfejlesztési Program tervezett forrásarányai (VP 3.0)

Vidékfejlesztési Program prioritásai	Tervezett forrásarány
1) A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben	3%
2) A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása	42%
3) Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása	3%
4) A mezőgazdasággal és az erdészettel kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása	26%
5) Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban	5%
6) A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben	17%

A környezeti problémák kezelési módjai a KAP-ban

I. pilléres (közvetlen) kifizetésekhez kapcsolatosan:

- **JFGK** (Jogszámban foglalt gazdálkodói követelmények)
- **HMKÁ** (Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot)
- **“zöld komponens”** – új elem!

II. pilléres (vidékfejlesztési) kifizetésekhez kapcsolatosan:

- **Kompensációk** kötelezettségek betartása miatt (Natura, VKI)
- **Önkéntes** vállalások és kifizetések (AKG)

A „zöld komponens” (1. pilléres támogatások)

---

1. Ha a gazdaság szántóterülete 10 ha-nál nagyobb, akkor azon minden évben **legalább 2 különböző növényt** kell vetni, ha 30 ha-nál nagyobb, akkor **3 növényt** – különféle mentességek
  2. Az **állandó gyepterületeket** meg kell őrizni (max 5%-os csökkenés megengedett) – számítása üzemi, régió vagy tagállami szinten?
  3. A terület **legalább 5 %-át** (az állandó gyepterületet nem számítva) **ökológiai célokra** kell hasznosítani
    - a nem támogatható, de ökológiai célokat szolgáló területek bevonása
    - számítás üzemi szinten
- Várható mértéke Magyarországon: **kb. 80 euró/ha**

A Vidékfejlesztési Program 4. prioritásának tervezett intézkedései

---

1. Környezetvédelemhez és a magas természeti értéket képviselő terület közjóléti értékének növeléséhez kapcsolódó **nem termelő beruházások**
2. Az **agrár-környezetvédelmi** és az éghajlattal kapcsolatos kifizetések.
3. **Ökológiai termelés**
4. **Natura 2000** kifizetések és a **víz-keretirányelvhez** kapcsolódó kifizetések
5. **Hátrányos természeti adottságokkal** vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések
6. **Együttműködés**
7. Az **erdőgazdálkodás biológiai alapjainak** megőrzése, a klímaváltozás hatásainak csökkentése és alkalmazkodás
8. Fenntartható **erdőgazdálkodási rendszerek** fejlesztése

Az agrár-környezetvédelmi kifizetések tapasztalatai

- Sokan úgy tekintenek az AKG-ra, mintha „**csak**” **támogatások** lennének és nem környezeti szolgáltatásokért kapott kifizetések.
- A gazdálkodók legtöbbször csak a célprogramokkal találkoznak és **nem szembesülnek azok előírásaival**, ezért a végrehajtás nehézségeit nem minden esetben mérik fel.
- A célprogramok **nem kellően differenciáltak** a támogatottak területi/környezeti adottságai alapján, ezért sok esetben az előírások betartása önmagában nem biztosítja az elvárt környezeti hatást.
- A **vizek jó környezeti állapotának elérése** érdekében vállalt VKI-s kötelezettségek teljesítését a korábbiakhoz képest markánsabban kell segítenie az AKG-nak.

AKG tervezési előzmények: kérdőíves felmérés

Miért lépett az agrár-környezetgazdálkodási programba?	Összesen	Arányok
Egyéb	16	1%
Mert a gazdálkodáshoz szükséges támogatást biztosít	1510	50%
Mert a támogatás miatt hajlandó vagyok eddig nem alkalmazott gazdálkodási korlátozásokat bevezetni a területemen	371	12%
Mert eddig is a célprogram(ok)nak megfelelő környezetkímélő gazdálkodást folytattam, csak eddig nem kaptam érte támogatást	556	18%
Mert egyetértetek a program céljaival	570	19%
Összesen	3023	100%

Az agrár-környezetgazdálkodási rendszer javasolt változásai

---

1. A **választható előírások bevezetésével** a jelenlegi célprogramos szerkezet módosítását javasoljuk annak érdekében, hogy a rendszer jobban alkalmazkodjon a gazdálkodók adottságaihoz – célunk, hogy a gazdálkodók – legalább részben – adottságaik alapján tudják összeállítani **saját célprogramjaikat**.
2. A támogatási összeget – mint a jelenlegi rendszerben is – előírásonként kell kiszámítani, az adott területre felvehető **összes kifizetési összeg a felvett előírások számától függően**.
3. A javasolt kifizetési rendszertől a szankcionált mezőgazdasági termelők arányának csökkenését és a **környezettudatosság növekedését várjuk**.

A rendszer alapját a területhasználat adja

---

1. Szántó
2. Gyep
3. Ültetvény
4. Nádas
5. Vizes élőhely
6. MTÉ szántó
7. MTÉ gyep
8. Natura-2000 gyep
9. Vízvédelmi célú szántóterületek:
  - a) Nitrát érzékeny szántó
  - b) Erózió-érzékeny szántó
  - c) Belvíz-érzékeny szántó
  - d) Aszály-érzékeny szántó
  - e) Partmenti sávval érintett szántó

Differenciált előírás rendszer

- **Belépési követelmények** (baseline előírások): a kölcsönös megfelelés (JFGK + HMKA) előírásainak betartása – ezekért nem jár kifizetés
- **Alap követelmények:** olyan előírások, melyeket mindenképpen teljesíteni kell, de ezekért – nem előírásonként, hanem az összes előírásra vonatkozóan, egy összegben – már jár kifizetés.
- **Választható előírások:** különböző környezeti kihívásokat (vetésszerkezeti elvárások, talaj- és vízvédelem, biodiverzitás megőrzése, stb.) kezelő előírások, melyekből a támogatásra jogosultak szabadon választanak – tematikus csoportonként 1 előírást kell (lehet) választani – a kifizetési összeg előírásonként lesz meghatározva

A gazdálkodók **kiválasztás pontozási rendszer alapján** történik, mely azokat részesíti előnyben, akik nagyobb környezeti vállalásokat tesznek a területeikre.

Példa: szántó AKG

Belépési követelmények :

1. 12%-nál nagyobb lejtésű területen dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos
2. az erózióérzékeny területeken dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos
3. szűkített talajvizsgálat
4. tápanyagutánpótlás (N hatóanyag < 170 kg/ha/év)
5. növényvédelmi előrejelzés
6. növényvédőszer - környezetkímélő
7. vetésváltás szabályainak betartása

Alap követelmények:

1. tápanyaggazdálkodási terv
2. tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználás
3. 12 % lejtőszög felett: talajtakaró növény alkalmazása vagy tarló meghagyása

Példa: szántó AKG

Választható előírások:

Sorsz.	Előírás	AEC-kat.	Körny. hatás
1.	bővített talajvizsgálat talajtani szakértő bevonásával	2	1
2.	teljeskörű talajvizsgálat talajtani szakértő bevonásával	2	1
3.	zöldtrágya termesztés vagy istállótrágya kijuttatás (1x/5 év)	2	2
4.	tavaszi vetésű növények esetén téli, illetve tavaszi talajtakarás biztosítása takarónövényekkel vagy tarló fennhagyással legalább február 28-ig	3	2
5.	madárbarát kaszálás (vadriasztólánc is)	3	2
6.	egybeművelhető táblaméret (ha): 5	3	3
7.	pillangós szálas takarmánynövények esetén kaszálatlan terület: 5-10% tábla szélénél	6	3
8.	tartós zöldugár/füves mezsgye fenntartása kötelező - 3 m	6	2
9.	tartós zöldugár/füves mezsgye fenntartása kötelező - 6 m	6	3
10.	őb+kuk+nf<50 %pillangós>15%zöldugár>5%	8	3
11.	kapás<20%	8	2
12.	őszi vetésű v. évelő>60% tavaszi vetésű<40% bizonyos növ>20%	8	2

A kiválasztás kritériumai

- A választott **előírások környezeti értéke**, az adható pontok 40 %-ában
- A bevont **terület környezeti meghatározottsága**, az adható pontok 30 %-ában
- **Szaktanácsadói javaslat** alapján tett vállalás, az adható pontok 10 %-ában
- A támogatást igénylő **egyéb tulajdonságai** (korábbi AKG résztvevő, fiatal gazda, stb.), az adható pontok 20 %-ában

Köszönöm a figyelmet !

